

Etnikai csoportok sorozása az indiai hadseregbe: szikek, muszlimok, gurkák és mások

Khalidi, Omar: Ethnic Group Recruitment in the Indian Army: The Contrasting Cases of Sikhs, Muslims, Gurkhas and Others. = Pacific Affairs: Winter 2001–2002. 74. vol. 4. no. 529–552. p.

Az indiai hadsereg a világ egyik legnagyobb fegyveres testülete. Történelme évszázadokra tekint vissza. Hivatásos katonák és történészek elemezték a csapatok etnikai összetételének kérdését, tekintve, hogy a gyarmati időkben különböző kasztok, vallások, kisebbségi csoportok tagjaiból verbuválódott a legénység és a tisztikar állománya. Az összetartó erő a kemény kiképzés és a szigorú fegyelem volt, hiszen a hadseregen belül is visszatükröződött a szubkontinens társadalmának megosztottsága. A modern India hadseregét a Kelet-indiai Társaság (KIT) szervezte meg „bennszülöttekből” (szipoj/sepoj) három közigazgatási körzetben: Bengalban, Madrasban és Bombayban. Mindhárom hadsereg etnikailag kevert volt, habár a bengáli hadsereg-csoport alakulatait főként a magasabb kasztokból származó hinduk és Bihahar és Avadh környéki muszlimok alkották. Az 1857-es szipoj lázadásban a bengáli egységek vettek részt, míg a bombayi és madrasi alakulatok harcoltak a lázadók ellen. A hadműveleteket a szikek és más punjabiak a gurkákkal együtt támogatták. A lázadás leverése után úgy szervezték át az indiai hadsereget, hogy nagyobb etnikai csoportok nem kerülhettek azonos egységekhez. Az angolok soha nem bíztak meg teljesen a muszlimokban, őket már sorozáskor különböző seregtekhez osztották be.

India – 1947-ben független állam lett – felszabadulva a gyarmati uralom alól, újrászervezte hadseregét. Az etnikai, faji tulajdonságokat figyelembe véve a sorozottakat harcoló és nem harcoló csoportokra osztották. 1947. augusztusban a magasabb parancsnoki beosztásokat betöltő angol tiszték elhagyták Indiát és a muszlimok hirtelen a pakisztáni határ két oldalán találták magukat. Az Új-Delhiben székelő központi kormány egy érzékeny kérdéssel került szembe: az Indiában maradt muszlimok nem lesznek-e az ellenséges Pakisztán „ötödik oszlopa”? Ekkor a hadsereg 30–36 százaléka muszlim, 8 százaléka szik, a többi – nepáli gurkákat, indiai keresztényeket és angol-indiaiakat ideszámítva – hindu volt. Ez az arány 1953-ra már csak 2 százalék muszlim állományt mutatott. Ennek az volt az oka, hogy a Kashmir-válság idején a muszlim vallású indiai katonák átpártoltak és támogatták a pakisztáni inváziót.

A szikek helyzete a muszlimokétól teljesen eltérő volt. A kezdeti 8 százalékról 1980-ra 13 százalékra emelkedett létszámarányuk az indiai hadseregben. Az indiai sorozóbizottság a szikeket a legkatonásabb, legharcosabb fajnak minősítette. Ezért két homogén szik ezredet szerveztek, és a hadsereg teljes tisztí állományának 20 százaléka szik volt.

A gurkák viszonya az indiai hadsereghez egészen különleges, ezt az India és Nepál között létrejött megállapodás biztosítja. Már a gyarmati hadseregben is kiváló, az egész világon elismert, bátor katonái voltak a 19. század óta. Az indiai hadseregben pedig tovább csillogtatták hadi erényeiket 1947 után. Háromoldalú megállapodás szerint a gurkák tovább szolgáltak a nepáli, indiai és a brit hadseregben. A gurkákat S. K. Sinha altábornagy így jellemezte: “A nepáli gurkák, akik még csak nem is indiaiak, közel öt százalékát adják a haderő állományának... és kiváló szolgálataikat tekintetbe véve sorozásukról nem mondhatunk

A merev kasztrendszer és a tartományi csoportok néprétegéhez tartozók katonai szolgálata az egyedek társadalmi fejlődését segítette. A hátrányos helyzetű népcsoportok le-

hetőséget kaptak anyagi gyarapodásra, továbbtanulásra, vezetői tapasztalatok megszerzésére és társadalmi rang elérésére egy kasztok által szétszabdalt társadalomban.

A katonai sorozás rendszerét Indira Gandhi módosította a szükségállapot bevezetésekor, 1975–1977-ben. Körlevélben utasította a sorozóbizottságokat arra, hogy a sorozást a férfilakosság 17-25 éves állományából India egyes államainak összlakosságához viszonyított mértékben hajtsák végre.

A századfordulón hadrendben álló indiai hadsereg demográfiai összetétele nem tükrözi India népességének tagoltságát. Némely csoportok ugyan túlméretezettek, ám mások alig találhatóak meg benne. Hatalmas űr tátong az állam által hirdetett politika – miszerint a fegyveres erőknél reprezentálnia kell az ország demográfiai jellemzőit – és ennek tényleges megvalósítása között. Még nem tisztázott kérdés, hogy a különböző indiai néprétegek és vallási csoportok ütöképesebbé és szakszerűbbé változtatnák-e a fegyveres erőket, de kétséges, hogy az eddig mellőzött csoportok számára ez politikailag vonzó lenne. A hadseregben túlnyomó többségben szolgálatot teljesítő csoportok azonos jelleggel valószínűleg elleneznék az általános sorozás bevezetését. Egy olyan heterogén népességgel, sokféle vallási irányzatú társadalommal rendelkező országban, mint amilyen India, ahol az indulatok a csoportok között túlfeszítettek, a sorozás végrehajtásánál célszerűen figyelembe veszik az állam kényszerítő mechanizmusának előnyeit.

Kádár József

Afrikai történetek

Onwuديه, Ebere: Africa's Other Story. = Current History, 101. vol. 2002. 655. no. 225–228. p.

Afrika jól ismert fejlődés-politikája ellentmondásokkal terhes, de ez nincs másként a világ más tájain sem. Az afrikai gondok széles körben nem ismertek: a fekete földrész minden borzalmas történetét egy másik, egy bátorító és kreatív politikai vállalkozás kíséri olyan körülmények között, amilyent fejlett demokráciákban élő és ott szavazó ember még elképzelni sem képes.

Afrika történelmét terhelő diktatórikus és önkényuralmi rendszerek arra bátorítottak több „írástudót”, hogy a kontinens országait megbízhatatlannak, elmaradottnak, virtuálisnak vagy törvénytelennek minősítsék. Az ilyen jelzők valóban illenek Afrika egyes országaira, de ez nem jogosítja fel az említett „szakértőket”, hogy szót se ejtsenek arról a politikai fejlődésről, ami a hidegháború befejeződése után tapasztalható. Az utolsó tíz év Afrika több országának alkotmányos, demokratikus berendezkedésének és a népek szabadságának korszaka lehetett. Ilyen országok listája hosszú és változatos. Ghana, Niger és Gambia katonai diktátorai véres, khaki színű egyenruhájukat civilre cserélték. Mozambik és Angola a marxizmus–leninizmus helyett a piacgazdaság bevezetését tanulja. Malavia és Kenya civil diktátorai pedig arra kényszerültek, hogy megbarátkozzanak az alkotmányos államforma „veszélyes” gondolatával.

Természetesen a földrész még mindig szenved a látszólag megoldhatatlan fejlődési problémáktól, amelyek melegágyát adják az önkényuralmi rendszereknek. Ehhez járul még a városi szegénység, betegség, járvány, munkanélküliség, analfabetizmus és a nemzetiségek ellentétei. Mindezek fékező erővel hatnak a demokratikus kormány munkájára. Az afrikaiak nagy erőket mozgósítanak az etnikai feszültségek robbanás-veszélyének politikai levezetésére.